

Jaarverslag Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten

Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten

Jaarverslag

2013 - 2014

INHOUD

Pagina	
2	opzet
3	aantal leerlingen en kwalificatieplichtigen
3	absoluut verzuim
4	vrijstellingen
5	relatief verzuim
8	thuiszitters
9	handhaving
10	begeleiding 18+
12	voortijdig schoolverlaten

Dit jaarverslag is een uitgave van de Dienst Gezondheid & Jeugd. Vragen en opmerkingen over dit jaarverslag kunt u richten aan LVS of aan de afdeling communicatie; blvs-zhz@dienstgezondheidjeugd.nl of communicatie@dienstgezondheidjeugd.nl

leerplicht
+ voortijdig schoolverlaten

Eindredactie en realisering: Nance de Graaf, afdeling communicatie Dienst Gezondheid & Jeugd

November 2014

Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten

De Dienst Gezondheid & Jeugd ZHZ ziet er op toe dat voor ieder kind en iedere jongere in Zuid-Holland Zuid het recht op onderwijs wordt gewaarborgd.

De Dienst voert de wettelijke taken van de Leerplichtwet (LPW) en RMC-regelgeving uit voor alle zeventien gemeenten in de regio.

Opzet van dit jaarverslag

De focus in dit jaarverslag ligt op de resultaten van de wettelijke taakuitvoering regiobreed, inclusief een vergelijking met vorig schooljaar, en waar relevant ook met eerdere schooljaren. Op onze website www.dienstgezondheidjeugd.nl is (per gemeente) een overzicht opgenomen van de kerncijfers, zoals gerapporteerd aan het Ministerie van OC&W.

Actie Luxe verzuim

In februari 2014 hebben consulenten LVS de actie 'luxe verzuim' gevoerd. 'Luxe verzuim' is schoolverzuim gekoppeld aan vakanties. Ouders laten kinderen dan van school verzuimen om eerder op vakantie te kunnen gaan of later terug te komen. De actie werd op verzoek van de basisscholen in de Drechtsteden uitgevoerd. Zij hadden specifiek verzocht extra aandacht te hebben voor luxe verzuim rond de voorjaarsvakanties.

Op vrijdag 14 februari hebben de medewerkers van LVS 36 basisscholen in de gemeenten Alblasserdam, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht bezocht. In de klassen werden leerlingen door de medewerkers geïnformeerd over de actie. Afwezige leerlingen werden genoteerd. In de regio waren in totaal 135 leerlingen afwezig. De ouders/verzorgers van afwezige leerlingen werden in de middag vanuit het kantoor van de Dienst door de medewerkers van de Leerplicht en Voortijdig schoolverlaten telefonisch benaderd.

*In **77 gevallen** bleken de leerlingen daadwerkelijk **ziek** thuis te zijn. De ouders/verzorgers van **56 leerlingen** hebben vanwege **ongeoorloofd verzuim** een officiële **waarschuwing gekregen** en tegen de ouders/verzorgers van **twee kinderen** is na de vakantie wegens **recidive** een **proces-verbaal** opgemaakt.*

De actie is zowel door de scholen (deelnemende scholen geven aan dat actie vaker mag) als door de medewerkers van LVS (actie werkte als teambuilding voor collega's onderling) positief ervaren.

Aantal 4-18 jarigen in de regio

Tabel 1 geeft inzicht in het totaal aantal leer- en kwalificatieplichtigen plus het aantal 4-jarigen in de regio.

Tabel 1: aantal jongeren ZHZ naar leeftijd (bron: CBS)

	4-jarigen	5 t/m 11 jaar	12 t/m 15 jaar	16 t/m 17 jaar	Totaal 5 t/m 17
2013-2014	5604	40.736	24.967	11.921	77.624
2012-2013	5823	40.956	24.856	11.872	77.693
2011-2012	5419	42.202	24.324	12.045	78.571

Tabel 2: aantal kinderen waarmee LVS contact heeft gehad

	Aantal contactkinderen
2013-2014	3567
2012-2013	3670
2011-2012	3372

Absoluut verzuim

Van absoluut verzuim is sprake als ouders hun leer- of kwalificatieplichtige kind niet op een school hebben ingeschreven en er geen sprake is van vrijstelling op grond van de Leerplichtwet.

Tabel 3: aantallen kinderen waarvan op 1 oktober (teldatum) de schoolinschrijving niet bekend was bij de Dienst Gezondheid & Jeugd

	PO	VO	(V)SO	MBO	Schoolsoort onbekend	Totaal
2013-2014	25	46	15	36	53	175

Sinds juni 2013 beschikt LVS over een verbeterde registratie van het aantal absoluut verzuimers. Dit komt door een verbeterde registratie van in- en uitschrijvingen van het PO via DUO. Door de koppeling BRON-DUO-GBA-LBA (leerlingvolgsysteem) is nu direct in beeld wanneer een, in de gemeentelijke basisadministratie opgenomen, leerplichtige jongere niet bij een school staat ingeschreven. Echter, als gevolg hiervan

kan geen betrouwbare vergelijking worden gemaakt met de voorliggende schooljaren. Deze rijen zijn daarom weggelaten.

Uit de beroepspraktijk wordt aangegeven dat het aantal absoluut verzuimers wel daalt. Dit is het gevolg van de toegenomen aandacht voor de absoluut verzuimers bij scholen en LVS en het tijdig inzetten van een interventie door consulenten LVS, waarbij de schoolloopbaan weer hersteld wordt.

Vrijstelling inschrijvingsplicht

In tabel 3 en 4 is het aantal vrijstellingen van inschrijvingsplicht weergegeven op grond van:

- lichamelijke of psychische gronden (art.5 onder a LPW);
- bedenkingen tegen de richting van het onderwijs (art.5 onder b LPW);
- inschrijving op een school in het buitenland (art. 5 onder c LPW);
- trekkend bestaan(art. 5a LPW);
- het volgen van ander onderwijs (art.15 LPW).

Ten aanzien van vrijstellingen op grond van artikel 5 en 5a LPW geldt dat, mits voldaan is aan de eisen van de Leerplichtwet, van rechtswege een vrijstelling ontstaat. Dit geldt niet voor de vrijstellingen op grond van artikel 15. Om daarvoor in aanmerking te komen moet een verzoek worden gedaan.

Tabel 4: vrijstelling van de inschrijvingplicht op grond van artikel 5 onder a, b of c

	5 onder a	gegrond	5 onder b	gegrond	5 onder c	gegrond
2013-2014	70	62	26	20	42	33
2012-2013	91	82	10	7	72	50
2011-2012	72	65	8	7	71	59

Tot de categorie vrijstellingen 5 onder a LPW behoren ook die kinderen die aangewezen zijn op een plaatsing in een kinderdagcentrum; een instelling voor kinderen met een zware lichamelijke en/of verstandelijke beperking.

Voor de juiste afhandeling van vrijstellingszaken -ex.artikel 5 onder c LPW- zijn afspraken gemaakt met de gemeenten (afdeling Burgerzaken). Kinderen die meer dan acht maanden in een periode van twaalf maanden in het buitenland wonen, vallen niet onder de Leerplichtwet maar behoren op grond van de Wet GBA uitgeschreven te worden als ingezetene van Nederland. Dat betekent dat een dergelijk verzoek tot vrijstelling niet door de Dienst Gezondheid & Jeugd in behandeling wordt genomen. Dit verklaart het dalende aantal gegronde vrijstellingen ex artikel 5 onder c LPW tot 33.

Wijziging in het aantal vrijstellingen 5 onder a zijn demografisch te verklaren. De toename van 5 onder b (bedenkingen tegen de schoolrichting) sluit aan bij een landelijke tendens, waarin meer ouders kiezen voor thuisonderwijs.

Tabel 5: verzoeken om vrijstellingen van de inschrijvingsplicht op grond van artikel 5a of artikel 15 LPW

	5a	15	<i>positief</i>
2013-2014	0	11	8
2012-2013	0	19	15
2011-2012	0	14	9

Meldingen relatief verzuim

Van relatief verzuim is sprake als een leer- of kwalificatieplichtig kind wel ingeschreven staat op een school, maar geheel of gedeeltelijk geen onderwijs volgt.

Tabel 6: aantal meldingen relatief verzuim

	PO	VO	(V)SO	MBO (18-)
2013-2014	213	1631	38	737
2012-2013	187	2055	52	736
2011-2012	227	1778	169	770
2010-2011	205	1761	35	441

Het speciaal basisonderwijs valt onder het primair onderwijs. Onder het(V)SO vallen de zogenaamde clusterscholen. Het praktijkonderwijs valt onder het VO.

Voortgezet onderwijs en mbo melden meer dan het primair onderwijs en(V)SO; deze trend is landelijk. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn:

- voortgezet onderwijs en mbo zijn verplicht het verzuim via de Dienst Uitvoeringsorganisatie Onderwijs (DUO) te melden; voor PO en (V)SO geldt deze regel (nog) niet; Het melden via DUO is eenvoudiger en minder foutgevoelig dan de wijze waarop PO en (V)SO nog moeten melden;
- De overheid manifesteert zich actiever richting voortgezet onderwijs en mbo als het gaat om de aanpak van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten.

De afname van het aantal meldingen in het voortgezet onderwijs komt door de extra aandacht die aan 'preventie' wordt besteed. Periodiek nemen consultants LVS en de zorgcoördinatoren van de scholen de absentielijsten met elkaar door en bespreken eventuele interventies. Daarnaast draaien de consultants spreekuren op de scholen en maken de scholen door het geven van adviezen alerter, zodat zij mogelijke problemen eerder signaleren. Tot slot worden ouders actief geïnformeerd door de consultants LVS tijdens ouderavonden. Door kennis te maken met elkaar en elkaars werkwijze, is de laatste jaren een goede samenwerkingsrelatie ontstaan. Hierdoor melden de VO scholen het verzuim tijdig en volgens het schoolverzuimprotocol. VO scholen hebben steeds meer zorgleerlingen die om verschillende redenen (tijdelijk) uitvallen.

Verzuimprotocol

Het recht op onderwijs is een grondrecht voor ieder kind in Nederland. Het Da Vinci College en de Dienst Gezondheid & Jeugd ZHZ hebben zich tot doel gesteld om dit recht gezamenlijk te waarborgen voor jongeren in de leeftijd 16 tot 23 jaar, die tot de doelgroep van het MBO en het VAVO behoren.

Bovengenoemde is de aanleiding geweest voor het intensiveren van de samenwerking tussen het Da Vinci College en Leerplicht & Voortijdig Schoolverlaten (LVS). Dit heeft geleid tot een aanzienlijk verbetering in de aanpak van verzuim en voortijdig schoolverlaten. De integrale aanpak is vastgelegd in het 'Verzuimprotocol Da Vinci College, gezamenlijke aanpak schoolverzuim en schooluitval juni 2013'.

*In april 2014 is een eerste effectmeting gedaan, waaruit blijkt dat het aantal verzuimmeldingen is toegenomen. Afgezet tegen de leerlingenpopulatie is het percentage meldingen in de periode september tot januari gestegen van **3,7 %** in het schooljaar 2012-2013 naar **5,5 %** in het schooljaar 2013-2014.*

Deze stijging is positief! Niet het aantal verzuimers is toegenomen maar er wordt beter gemeld! Positief is ook, dat er steeds meer oog is voor de schoolgang van 18-plussers; twee derde van het aantal meldingen betreft 18-plussers. Vroegtijdige interventies kunnen daardoor worden ingezet. Uiteindelijk zal deze aanpak leiden tot terugdringing van het aantal voortijdig schoolverlaters.

De (verdere) afname van het aantal meldingen door het (V)SO komt door een combinatie van factoren. De grote druk die ligt bij het clusteronderwijs als gevolg van de vele veranderingen die op deze scholen afkomen, is een eerste factor. Daardoor wordt minder gemeld. Daarnaast komt het regelmatig voor dat een melding niet op de juiste plaats terecht komt. Via DUO gaat dit automatisch naar de juiste gemeente/leerplichtbureau. Een Kennisgeving Vermoedelijk Ongeoorloofd Verzuim (KVOV) gaat via de post nogal eens naar de woongemeente van de leerlingen, doorsturen naar de Dienst Gezondheid & Jeugd is dan niet standaard. Dit heeft invloed op de motivatie van de scholen om te melden.

Tabel 7 geeft inzicht in de door de Dienst Gezondheid & Jeugd afgehandelde relatief verzuimzaken. Relatief verzuim is onderverdeeld in:

- luxeverzuim, simpelweg vakantie onder schooltijd;
- signaalverzuim, verzuim veroorzaakt door problematiek in bijvoorbeeld de gezinssituatie, door het gedrag van het kind zelf of anderszins;
- te laat komen. Dit is overigens soms ook (de voorloper van) signaalverzuim;
- ziekteverzuim veroorzaakt door lichamelijke of psychische klachten.

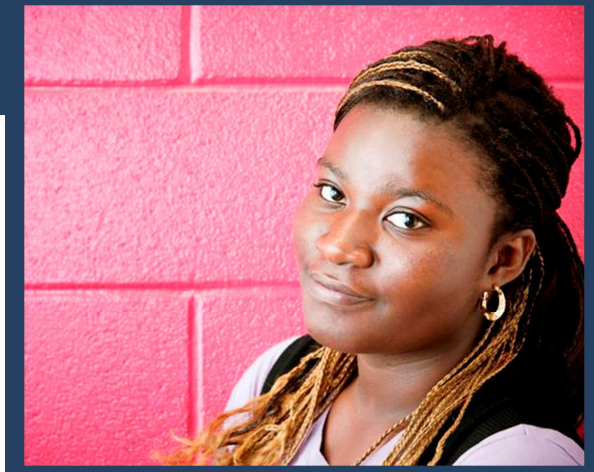
Tabel 7: Relatief verzuimmeldingen gedifferentieerd naar soort en schoolsoort

2013-2014	Relatief verzuim			
	Luxe	Signaal	Te laat	Ziekte
PO	112	66	15	20
VO	82	826	149	572
(V)SO	2	25	0	11
MBO	10	115	499	110
Totaal	206	1032	663	713

Tabel 8: totalen relatief verzuim

	Luxe	Signaal	Te laat	Ziekte
2013-2014	206	1032	663	713
2012-2013	146	2764	182	43
2011-2012	205	2412	282	45
2010-2011	201	1747	397	97

Sinds dit schooljaar kunnen de registraties van relatief verzuim beter worden gecategoriseerd. Hierdoor zijn scholen beter (lees juister) gaan melden, waardoor een betrouwbaarder beeld wordt verkregen van het aantal 'signaal', 'te laat' en 'ziekte' meldingen. De schommeling ten opzichte van een jaar eerder worden hierdoor verklaard. Evenals voorgaande jaren zien we dat scholen relatief vaak signaalverzuim bij ons melden. Dit stelt ons er in gerust dat het advies en de verwijzing door de Dienst Gezondheid & Jeugd in dit soort gevallen wordt gewaardeerd.

Thuiszitters

Een thuiszitter heeft de volgende kenmerken:

- leer- of kwalificatieplichtig; (5-18 jr)
- ingeschreven op een school;
- vier weken of langer niet/nauwelijks naar school;
- geen vrijstelling ingevolge de LPW;
- niet ziek;
- wel ziek, maar wordt in staat geacht (gedeeltelijk) onderwijs te volgen.

Tabel 9: aantal thuiszitters

	(speciaal) basis- onderwijs	(voortgezet) speciaal onderwijs	voortgezet onderwijs	middelbaar beroepsonderwijs
per 1 sept 2013	2	14	11	4
nieuwe gevallen	2	16	11	6
opgelost	2	14	9	2
18 jaar geworden	0	0	1	2
Thuiszitters 30 sept 2014	2	16	12	6

Zomeractie/Overstap 2014

*Nog te veel jongeren in Zuid-Holland Zuid verlaten de school zonder startkwalificatie¹. Uit recente studies blijkt eens te meer het belang van een startkwalificatie: van de jongeren mét een startkwalificatie heeft na één jaar 72% een baan, van de jongeren zonder startkwalificatie is dat 42%. Tijdens de zomerperiode worden veel jongeren door het onderwijs uitgeschreven doordat ze hun (mbo)studie staken of wanneer zij overstappen van vo naar mbo. Het voeren van een 'zomeractie' is daarom van groot belang. Samen met vo en mbo heeft de Dienst Gezondheid & Jeugd dit jaar de zomeractie gehouden. Ruim **171 leerlingen** van het vo en **216 leerlingen** van mbo zijn door consulenten intensief gevolgd, omdat zij meer dan gemiddeld risico liepen voortijdig uit te vallen.*

De zomeractie bood bestuurders en ambtenaren de kans een dagje mee te lopen met de consulenten die op pad gingen. Negen bestuurders gaven daaraan daadwerkelijk gehoor en zijn een dagje meegereisd.

Vorig jaar werden op 1 september in totaal 31 thuiszitters geteld. Dit zijn er nu 36. Een lichte stijging die te maken heeft met de toegenomen aandacht van LVS voor dit thema. De wet passend onderwijs moet regelen dat leerlingen minder apart worden gezet of worden doorverwezen naar het speciaal onderwijs, maar dat leerlingen door toegeruste docenten en een pedagogisch klimaat in het regulier onderwijs blijven. De vraag is of de theorie ook praktijk is. Daarom wordt de ontwikkeling in het aantal thuiszitters nauwlettend door ons gevolgd en gemeld.

Handhaving

Handhaving is soms onvermijdelijk; in de taakuitvoering LVS ligt echter de nadruk op preventie. De consulenten LVS hebben een belangrijke rol bij het verwijzen naar hulpverlening, het monitoren van effecten en het zo nodig met elkaar verbinden van verschillende partijen (regisseren).

Het voeren van een waarschuwingsgesprek kan ook als preventie beschouwd worden: ouders/verzorgers en jongeren worden aangesproken op het feit dat ze de Leerplichtwet overtreden. Belangrijker nog is dat in datzelfde gesprek ouders en kinderen geconfronteerd worden met de mogelijke maatschappelijke consequenties van schoolverzuim: doubleren, niet behalen startkwalificatie, geen aansluiting op de arbeidsmarkt, financiële problemen, risico op sociaal isolement enzovoorts.

In het schooljaar 2013-2014 werden 77 processen verbaal opgemaakt (tegen 67 een jaar eerder). Daarvan hadden er 32 betrekking op luxeverzuim, 41 op relatief verzuim en 4 op absoluut verzuim. Deze laatste categorie (relatief verzuim) was altijd onderwerp van voorafgaande afstemming in het casusoverleg leerplicht. In 82 gevallen werd een HALT-maatregel opgelegd.

¹ Een startkwalificatie wordt behaald met het succesvol afronden van het HAVO of het VWO, of met het behalen van een diploma van een opleiding op niveau 2.

Casusoverleg Leerplicht

Iedere zes weken vindt onder leiding van een senior consulent een overleg plaats tussen afgevaardigden van de Dienst Gezondheid & Jeugd, Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming en Bureau Jeugdzorg over de wijze van afdoening van verzuimcasuïstiek. Tijdens het Casusoverleg worden grofweg twee categorieën zaken besproken:

1. Verzuimzaken waarin de consulent voornemens is proces-verbaal op te maken. Dit geldt voor alle processen-verbaal, met uitzondering van luxe verzuim
2. Zaken waarover de consulent advies wil vanwege zorgen over een leerling.

Het Casusoverleg voorziet in een behoefte. Gebleken is dat in een groot deel van de verzuimzaken tevens sprake is van problematiek in de thuissituatie of van gedragsproblemen van de leerling. Binnen het Casusoverleg worden handhaving en zorg op elkaar afgestemd. (tabel 10).

Tabel 10: aantal zaken besproken in Casusoverleg

	Aantal besproken zaken	Advies tot het opmaken van een proces-verbaal
2013-2014	84	35
2012-2013	109	39
2011-2012	134	88

De daling van het aantal besproken zaken laat zich verklaren door een betere selectie vooraf.

Begeleiding 18+

In het schooljaar 2012-2013 heeft de Dienst Gezondheid & Jeugd 1182 brieven verzonden naar vermoedelijke voortijdig schoolverlaters. Dit waren jongeren waarvan geen startkwalificatie en schoolinschrijving bekend waren bij de Dienst. Een deel van deze jongeren bleek alsnog op een school ingeschreven te staan. Correcte en tijdige verwerking van in- en uitschrijvingen blijft een punt van aandacht voor het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs. Dit onderwerp heeft de aandacht van de wetgever en de scholen.

Bezig blijven met school totdat een startkwalificatie is behaald, is voor een deel van de jongeren lastig. Zeker als ook zaken als woonruimte, vervoer en financiën aandacht vragen. School- en beroepskeuze en de weg vinden in alle mogelijkheden, vragen dan begeleiding. Deze begeleiding wordt primair gegeven door de scholen zelf. Maar ook als een keuze gemaakt is, kan het nog een hele uitdaging zijn het diploma te halen. Schoolverzuim kan de voorbode zijn van voortijdig schoolverlaten. Door de inspanningen van het MBO en de consulenten LVS is in het afgelopen schooljaar een groep jongeren zichtbaarder geworden. Anticiperen op, en waar mogelijk voorkomen van, schooluitval wordt daardoor beter mogelijk. 1508 jongeren kregen in het schooljaar 2012-2013 gedurende kortere of langere tijd begeleiding door een consulent LVS. Die begeleiding betrof niet alleen

de opleidingskeuze en schoolverzuim, maar een breed scala aan onderwerpen. Waar nodig werd samengewerkt met of verwezen naar andere instanties of de hulpverlening.

Voortijdig schoolverlaten

Een voortijdig schoolverlater is iedere jongere tussen 12 en 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat. Een startkwalificatie is een diploma havo, vwo, mbo2 of hoger. Jongeren met een vrijstelling van de Leerplichtwet, jongeren die overstappen van het regulier naar erkend particulier onderwijs (vb. politie, defensie), en mbo1 gediplomeerden met een baan worden niet als voortijdig schoolverlater aangemerkt

Gedurende het schooljaar kregen 335 voortijdig schoolverlaters kortere of langere tijd advies of begeleiding van de consulenten LVS. Een jaar eerder waren dat er 350. Doel is de weg terug naar school te vinden, of – als dat niet gaat – een andere zinvolle dagbesteding. Daarbij staat het vinden van betaald werk voorop.

Pilot Buitenleerlingen

*In de Leerplichtwet en RMC wetgeving wordt het zogenaamde **woonplaatscriterium** gehanteerd. De (woon)gemeente is verantwoordelijk voor het maken van afspraken met het onderwijs en andere instellingen en organisaties over de inzet en verantwoordelijkheid bij het voorkomen en bestrijden van voortijdig schoolverlaten. Een groot deel van de vsv'ers in de regio ZHZ komt voor rekening van de zgn. 'buitenleerling'. Dit zijn jongeren die in Zuid-Holland Zuid woonachtig zijn, maar in een andere regio naar school gaan (en uitvallen).*

In het convenant VSV 2012-2015 is daarom afgesproken dat LVS samen met de ROC's een aanpak ontwikkelt gericht op het verminderen van het aantal vsv'ers onder deze 'buitenleerlingen'. Dit project is tevens aangegrepen om ervaring op te doen met een andere werkwijze van de consulenten LVS, waarbij een vroegtijdige signalering van verzuim en (dreigende) uitval door het ROC, wordt gecombineerd met een 'outreachinge aanpak' door de consulent.

*Jongeren zijn gedurende het project op een andere, meer eigentijdse wijze benaderd (social media en whats-app). De resultaten zijn positief. De consulenten zijn 125 keer op pad gegaan om een verzuimer of vsv-er te spreken. In verreweg **de meeste gevallen** (94%) is dit ook daadwerkelijk gelukt. In **80 gevallen** (65%) bleek de interventie effectief en ging de leerling weer (terug) naar school of naar werk.*

Consulenten geven als belangrijkste effect van de nieuwe werkwijze aan dat hierdoor de bereikbaarheid van de doelgroep toeneemt, waardoor interventies kunnen worden ingezet. Hoe eerder de consulent in het proces betrokken is, hoe effectiever de interventie.

De ervaringen met de outreachinge werkwijze worden geëvalueerd en daarna binnen de Dienst besproken. Op basis hiervan wordt overwogen of de werkwijze breder kan worden toegepast.

Cijfers over voortijdig schoolverlaten worden landelijk bijgehouden en zijn pas een jaar na afloop van een schooljaar definitief. Voor de cijfers over aantallen voortijdig schoolverlaters en de ontwikkeling daarin, verwijzen we naar de website, www.aanvalopschooluitval.nl/cijfers/vsv-atlas. De meest recente vsv-atlas heeft betrekking op het schooljaar 2012-2013.

leerplicht
+ voortijdig schoolverlaten